

U POSETI JOVANKI BROZ

Titova udovica u kući strave

Živim iz inata, da vidim dokle će!

Nadležni ne žele da pomognu bivšoj prvoj dami Jugoslavije u njenoj borbi protiv vetra, vode i hladnoće. Živi usamljena, bez lične karte, pasoša i zdravstvene knjižice u vili koja ima dvanaest rupa na tavanici, ali nema grejanje kao ni struju u polovini zdanja

Jovanka Broz nije počinila nikakav zločin (osim ako se udaja za bivšeg predsednika Jugoslavije Josipa Broza Tita ne smatra takvim činom). Već 23 godine čami u kući koja, istina, zvanično nije zatvor, ali za Jovanku kao da jeste. Gori od, recimo, Ševeningena. Nije ni čisto, ni suvo, ni toplo. Biblioteke nema, posete su retke, jedina zanimacija je gledanje TV programa i krpjenje starih stvari. Prima i neku "platicu" koja se ne zove ni plata, ni penzija, ni nadoknada, ni apanaža. Kako god - ima samo za osnovne potrebe i preživljavanje.

Proteklih godina se povremeno moglo čuti nešto o stravičnim uslovima u kojima živi žena koja je punih 28 godina bila prva dama Jugoslavije. Pričali su i ovi i oni, tajanstvene rođake i prijatelji, a fotografije njene kuće snimljene sa ulice nisu u potpunosti dočaravale stvarnost.

Spolja, kuća izgleda kao neka stara dama kojoj savršeno odgovara naziv ulice gde se nalazi - Bulevar mira. Preko puta je ulaz u kompleks Belog (kraljevskog) dvora i malo kada se remeti apsolutni mir tog kraja Dedinja u kome Jovanka živi već šezdesetak godina.

Grejalica ne pomaže

Kuća, izgrađena dvadesetih godina prošlog veka, kao priključak Dvoru, posle Drugog svetskog rata je prešla u ruke saveznih vlasti. Čvrsti zidovi odolevaju vremenu i skrivaju pakao koji se nalazi iza njih. Unutrašnjost je poslednji put renovirana 1961. za prvi samit nesvrstanih zemalja. Tada je u njoj odsela Indira Gandhi. Posle toga se malo radilo na njenim opravkama, a poslednje 23 godine baš ništa.

Unutra Jovanka nerado prima

goste. Šta ima i da vide. Kako sedi u bundi i šubari usred dnevnog boravka jer nema grejanja? Tako je bilo i pre neki dan kada sam posetio njenu kuću. Ponos joj nije dozvoljavao da je ljudi vide takvu i da pokaže baš sve. Jedan deo kuće više od mesec dana nema struje. Jovanka je zvala i molila nadležne u preostalim saveznim institucijama, ali odgovora nema. Kroz vrt kuće prolazi toplovod. Na nekoliko mesta para izlazi iz zemlje, greje livadu na kojoj se otapa sneg. Ali, ne greje i kuću u kojoj se Jovanka uglavnom smrzava

Sa prozora gleda gejzire pare iz toplovoda koji prolazi celim dvorištem, a u svom domu nema grejanje

Kvar je, saznajem, u podstanici koja ispušta vodu. Dođe nekad majstor i bude, po onoj narodnoj, bukvalno: drži vodu dok majstori odu. Već sutradan voda se izlije u temelje kuće i grejanja opet nema. Da li bi grejalice pomogle, odmah sam pomislio?

Ne, usledio je odgovor. Grejalicu Jovanka ima, ali ne može da je uključi nigde na spratu jer instalacije ne valjaju pa odmah dolazi do kratkog spoja i cela kuća ostaje bez struje. Bez problema grejalica radi samo u maleckoj sobi za obezbeđenje u kojoj Jovanka provodi veći deo zimskih dana. U tom sobičku sa jednim radnim stolom i dve dotrajale fotelje na vidnom mestu stoji crno-bela uramljena fotografija njenog bivšeg i jedinog muža. Tu je i stari crno-beli televizor koji ne radi i mali

u boji koji radi. U toj sobici, koju su tek pre neki dan okrečili sami radnici obezbeđnja (i skupili novac za to), Jovanka prima i retke goste. Ponekad svoje sestre ili prijatelje koji se na prste mogu izbrojati.

Jovankine "zabilješke"

Da li postoji bar jedna normalna soba koju Jovanka može da koristi? Nijedna, čuh na licu mesta. U dnevnom boravku u prizemlju samo ponekad bude mlako a gledajući sa ljubomorom one gejzire toplog vazduha koji šikljaju u njenom dvorištu, Brozova udovica može da bude srećna što bar ponekad ima i toplu vodu. Sa grejanjem tako traje već četiri, pet godina. Leti se lakše podnosi, ali zimi se umotava u ćebe i sedi u stolici. Čeka majstora koji nikako da dođe... Zamolila je jednog kome to nije posao da dođe i pomogne i on to čini, ali kada mu pretekne vremena od redovnih obaveza.

Saznajem da se Jovanka gotovo svakog meseca obraća saveznim organima i da ne nailazi na razumevanje. Pisala je svojevremeno Miroljubu Labusu i od njega dobila odgovor da je "njen slučaj dalje prosleđen". U beleškama koje Jovanka svakodnevno vodi pod nazivom "zabilješke" stoji i:

"...Gospodin Dragan Šutanovac, je došao kod mene i u ime nove vlasti, i u ime ministra Živkovića, da mi garantuje bezbednost, a šta se radi u praksi drugo je pitanje".

Nijedna vlast, ni ona koja je bila za Titovog života, ni sve one kasnije, nisu pokazivale interes za

Jovanku Broz. To što ona danas nema ni ličnu kartu ni pasoš ni zdravstvenu knjižicu, već samo uverenje o državljanstvu, moglo bi se nazvati sramotom za državu. I to što nema struju i grejanje, takođe. I to što kuća prokišnjava. Dvanaest velikih rupa od po pola metra se nalaze na tavanici. Čak i na onom delu koji deli prizemlje od prvog sprata! I tu je nekada voda curila i vlažila zidove. Tako je već nekih osam godina. Malter se svakog dana kruni. Jovanka se, kada krene na počinak, premešta iz jedne u drugu sobu već godinama idući u onu gde je najmanje vlage i memle.

Jovankin mali svet

Bori se Jovanka protiv prirodnih sila ćebadima i skrivanjem ali sa humanim, modernim društvom izgleda - ne može. Savlađuje više od dve decenije i vetar i vodu i zimu i vrelinu ali ne razume ljude. Pomoć u kući je izgubila odmah posle bombardovanja 1999. godine. Ubrzo i šofer. Šta će joj šofer kada su joj i kola uzeli. I zna Jovanka sve. Ni po izgledu a ni po duhu niko joj ne bi dao osamdeset godina. Mozak je besprekoran.

U retkim prilikama kada dočeka nekog dragog gosta ona želi da izgleda savršeno. I dalje je krasi ona bujna punđa. I dalje uvek želi da bude doterana, koliko može, i da takva dočeka gosta čak i u onoj maloj sobici za obezbeđenje.

Sa prozora gleda gejzire pare iz toplovoda koji prolazi celim dvorištem, a u svom domu nema grejanje

Jovankino poštansko sanduče, zarđalo i prazno

Takva Jovanka vodi računa o bašti kuće u kojoj živi. Nervira se kada lišće leti nije pokupljeno ili kada zimi sneg zaveje klupe i stolice, kada se ne unesu u sklonište. Baštovana koji je dolazio, kako čujemo, "na sat vremena da se ogreje i ode na privatni posao ko zna gde", upravo je otpustila. Njeni prijatelji se čude i govore joj da ne treba da se nervira, da to nije važno. Ne razumeju da je ta kuća i to dvorište ceo njen život već 23 godine. Pa čime bi se bavila danas Jovanka Broz? Brigom o političkim aferama? Vođenjem zemlje? Ne nego sopstvenim preživljavanjem i tim svojim malim svetom u Bulevaru mira okruženim zarđalom ogradom i betonskim zidom.

Leti kрпи stare stvari (nedavno je uživala baštanske stolice koje sada trunu na snegu ispred kuće), a sada ponekad izađe da prošetala jednim, očišćenim delom staze oko kuće. Kad ne duva vetar. Čita novine u kojima se piše o njoj i Titu, ako ih joj neko donese. Gleda televiziju, filmove i vesti obavezno. U noći poslednjih izbora je do jedan posle ponoći gledala rezultate koji su pristizali. Zna i koji su pevači i glumci popularni.

Nastaviće se.

Srdan Jakanović